

Projekt CISUR – Jačanje pravosudne suradnje u primjeni Uredbe o nasljeđivanju u Hrvatskoj i Sloveniji“/„CISUR – Enhancing Judicial Cooperation on the Implementation of the Succession Regulation in Croatia and Slovenia“

Koordinator: Hrvatski pravni centar (HR). Partneri: Mirovni inštitut (SI), Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske (HR), Hrvatska javnobilježnička komora (HR) i Notarska zbornica Slovenije (SI). Suradnik: Vrhovni sud Republike Hrvatske (HR).

Međunarodni kolokvij

Jačanje pravosudne suradnje u primjeni Uredbe (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju u Hrvatskoj i Sloveniji

online

Petak, 3. srpnja 2020.

Radni jezik: engleski

Sudionici panel diskusija:

Dora Boras Grubić, odvjetnica, Hrvatska odvjetnička komora;

Ines Brozović, odvjetnica, Hrvatska odvjetnička komora;

Laura González Zulaica, pravna savjetnica, CNUE – Notaries of Europe;

Hrvoje Grubišić, tajnik Europske pravosudne mreže u građanskim i trgovačkim stvarima;

Dr. Mateja Končina Peternel, sutkinja Vrhovnog suda Republike Slovenije;

Damir Kontrec, sudac i Predsjednik Građanskog odjela Vrhovnog suda Republike Hrvatske;

Renata Košir Skračić, sutkinja, Općinski građanski sud u Zagrebu;

Denis Krajcar, javni bilježnik, Hrvatska javnobilježnička komora;

Larisa Kralj, voditeljica Odjela, Uprava za europske poslove, međunarodnu i pravosudnu suradnju, Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske;

Sonja Kralj, predsjednica Notarske zbornice Slovenije;

Petja Plauštajner, odvjetnica, Odvjetnička zbornica Slovenije;

Raul Radoi, generalni tajnik CNUE – Notaries of Europe;

Maja Rakić, načelnica Sektora, Uprava za europske poslove, međunarodnu i pravosudnu suradnju, Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske;

Tihana Sudar, javna bilježnica, Hrvatska javnobilježnička komora;

Miha Verčko, generalni direktor, Uprava za građansko pravo, Ministarstvo pravosuđa Republike Slovenije.

Ostali sudionici:

izv. prof. dr. sc. Slađana Aras Kramar, izvanredna profesorica na katedri za Građansko procesno parvo, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu i pravna stručnjakinja na projektu

Mihajlo Dika, prof. emeritus, glavni stručnjak na projektu

Nataša Erjavec, javna bilježnica, Notarska zbornica Slovenije

Vesna Grubić, direktorica Hrvatskog pravnog centra

Marina Jukić, asistentica na projektu, Hrvatski pravni centar

izv. prof. dr. sc. Aleksandra Maganić, izvanredna profesorica na katedri za Građansko procesno parvo, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Nadja Podobnik Oblak, sutkinja, *Okrajno sodišče* Ljubljana

Anja Šupraha Čančar, voditeljica projekta, Hrvatski pravni centar

Katarina Vučko, pravna stručnjakinja na projektu, Mirovni Inštitut

Dr. Nana Weber, odvjetnica, Odvjetnička zbornica Slovenije

ZAKLJUČCI

1. Realizacija i rezultati projekta „CISUR – Jačanje pravosudne suradnje u primjeni Uredbe o nasljeđivanju u Hrvatskoj i Sloveniji“ (dalje: Projekt) u bitnome su pridonijeli unapređenju poznavanja i razumijevanja Uredbe (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju Uredbe o nasljeđivanju (dalje: Uredba) u Hrvatskoj i Sloveniji.

2. Neposredni rezultati Projekta se očituju:

- u formiranju tima hrvatskih i slovenskih eksperata koji su proveli znanstvenu i stručnu analizu Uredbe, i time u formiranju tima potencijalnih edukatora;
- izradi pripremnih i završnih studijskih materijala koji su rezultat proučavanja Uredbe, uključujući i Vodič za primjenu Uredbe (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju;
- u uspješnoj provedbi edukacije - treninga za suce, javne bilježnike i odvjetnike u Hrvatskoj i Sloveniji;
- u uspješnoj pripremi i provedbi ovoga međunarodnog kolokvija;
- stvaranju analitičkih osnova za pripremu prijedloga za unapređenje europske i nacionalnih regulativa o nasljeđivanju;
- u potvrdi mogućnosti i potrebe suradnje partnera na Projektu iz Hrvatske i Slovenije, posebno ministarstava pravosuđa te notarskih i odvjetničkih komora, ali i vrhovnih sudova Slovenije i Hrvatske.

3. Konstatirana je potreba nastavljanja edukacije o Uredbi, posebno u okviru partnera na Projektu, njihovih pojedinih akademija u Hrvatskoj i Sloveniji, ali i zajedničkih za sve te institucije, kao i potreba informiranja građana o postojanju Uredbe i njezinih instrumenata.

4. Konstantna je potreba i korisnost uspostavljanja i nastavak suradnja ministarstava pravosuđa te sudova, kao i notarskih te odvjetničkih organizacija Hrvatske i Slovenije radi rješavanja mogućih problema koji bi se mogli javiti u primjeni Uredbe na bilateralnoj razini, eventualno i u obliku organizacije zajedničkih edukacijskih projekata ili problemskih konferencija.

5. Panel – diskusija I: Uspostava posebnog EU registra i Uredba (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju:

5.1. U prvoj panel-diskusiji raspravljalo se o potrebi uspostavljanja posebnog registra na razini Europske unije (dalje: EU), kao i registra, odnosno sustavnog vođenja podataka na nacionalnoj razini pojedinih država članica, konkretno Hrvatske i Slovenije. U tom sklopu, naglašena je mogućnost da se predloži revizija odredbe Uredbe o vremenskom važenju izdanih ovjerenih preslika Europske potvrde o nasljeđivanju (dalje: Potvrda) od šest mjeseci, ako bi se uspostavio takav registar na razini EU te učinkovita razmjena podataka među državama članicama. Tomu treba pridodati i pravo građana, potencijalnih korisnika u sklopu Uredbe, na pristup informacijama, kao i zaštitu njihovog pravnog položaja u slučaju nasljeđivanja s prekograničnim elementom, ali i pravnog položaja vjerovnika ostavine. Uspostava i povezivanje baza podataka na razini EU istaknuto je i u sklopu teme o potrebama digitalizacije.

5.2. Istaknuto je da bi u registar bilo potrebno evidentirati trenutak pokretanja ostavinskog postupka, relevantne okolnosti u odnosu na tijek postupka, kao i podnošenje zahtjeva, izdavanje, osobe kojima su izdane ovjerene preslike Potvrde te druge okolnosti (ispravak, izmjena ili opoziv, privremena obustava učinaka Potvrde).

5.3. Posebice su istaknuta pitanja osoba i tijela koji bi imali pristup tom registru te relevantnosti i pravovremenog ažuriranja podataka koji bi se unosili u registar u cilju pravne sigurnosti. Uz to, raspravljalo se i o učincima okolnosti da su određeni podatci relevantni za ostavinski postupak i izdavanje Potvrda uneseni u registar u odnosu na postupke koji su pokrenuti i u tijeku u (drujoj) državi članici. Istaknuto je i pitanje načina uspostave registra na razini EU, posebice o mogućnostima povezivanja registara odnosno baza podataka koje se vode u državama članicama.

5.4. U ovoj panel diskusiji, raspravljalo se o potrebama i načinima sustavnog vođenja podataka koji se odnose na Potvrdu na nacionalnoj razini, konkretno Hrvatske i Slovenije, u cilju pravne sigurnosti te potpunije i učinkovite razmjene podataka među državama članicama. U sklopu diskusije, izložena su stajališta da bi se vođenje registara vezanih uz provedbu i primjenu Uredbe, s obzirom na to da se u većini država članica EU već vode pri notarskim komorama, trebalo povjeriti također tim komorama. Kao primjer dobre prakse, raspravljalo se te je istaknut hrvatski i slovenski upisnik/registar oporuka, kao i mogućnosti koje postojanje takvog upisnik/registra pruža u odnosu na razmjenu podataka među državama članicama, mogućnost povezivanje u Europsku mrežu nacionalnih registara oporuka (*Association of the European Network of Testament Registers* (ARERT)).

5.5. Sudionici panel diskusije podržali su Preporuke izrađene u sklopu Projekta o potrebi uspostave posebnog registra na razini EU u kojem bi se evidentirali trenutak pokretanja ostavinskog postupka, relevantne okolnosti u odnosu na tijek postupka, kao i zahtjev, izdavanje te druge okolnosti (ispravak, izmjena ili opoziv, privremena obustava učinaka) u odnosu na Potvrdu. Također, podržana je i preporuka o uspostavi odgovarajućeg registra i baze podataka u odnosu na partnerske zemlje na Projektu, Hrvatsku i Sloveniju.

Konstatirana je potreba nastavka razgovora u Hrvatskoj i Sloveniji o pojedinim pitanjima koja se tiču nacionalnih registara, od toga tko će ih voditi, kakav će biti njihov sadržaj, odnos prema već postojećem registru/upisniku oporuka.

Konstatirana je mogućnosti da se odgovarajućim kontaktima i, eventualno, sporazumima, na bilateralnoj razini urede određena pitanja od važnosti za primjenu Uredbe.

6. Panel – diskusija II: Promjene nacionalnog implementacijskog zakonodavstva i ujednačena primjena Uredbe (EU) br. 650/2012 o nasljeđivanju – hrvatska i slovenska perspektiva:

6.1. U drugoj panel-diskusiji raspravljalo se o otvorenim pitanjima uz izdavanje Europske potvrde o nasljeđivanju (dalje: Potvrda), osobama ovlaštenim zahtijevati ovjerenu presliku Potvrde, troškovima izdavanja (javnobilježnička nagrada, sudska pristojba, odvjetnička tarifa), roku važenja ovjerenih preslika i postupanju nakon isteka važenja ovjerenih preslika Potvrde (uključujući i pitanje troška izdavanja novih ovjerenih preslika). Otvorila su se i pitanja i rasprava o ispravku, izmjeni ili opozivu Potvrde, privremenoj obustavi učinaka Potvrde, kao i o načinu postupanja nadležnog tijela država članica, konkretno u Hrvatskoj i Sloveniji, u tim slučajevima.

6.2. U odnosu na osobe ovlaštene zahtijevati izdavanje Potvrde, istaknuto je pitanje vjerovnika ostavine, kao i potreba da se i oni izrijeком odrede, prilikom predstojeće revizije Uredbe, kao ovlaštene osobe zahtijevati izdavanje Potvrde u svrhu dokazivanja svojeg položaja te izvršavanja svojih prava.

6.3. U diskusiji je istaknuta i kompleksnost obrazaca za izdavanje Potvrde, kao i same Potvrde. Raspravljalo se i o praksi izdavanja Potvrda na cjelovitim obrascima premda pojedini dijelovi obrasca u konkretnom slučaju nisu relevantni, kao i o prijevodu i njegovim troškovima.

Uzimajući u obzir da je svrha Uredbe i Potvrde u olakšavanju korisnicima ostvarivanja njihovih prava, konstatirana je potreba pojednostavnjenja obrazaca te mijenjanja prakse. Posebice bi trebalo razmisliti je li nužno izdavati Potvrde na cjelovitom obrascu iako pojedini njegovi dijelovi u konkretnom slučaju nisu relevantni. Također, ako bi se već i predočila takva Potvrda izdana u drugoj državi članici, bi li trebalo inzistirati na prevođenju cjelovitog obrasca Potvrde ili bi bilo dovoljno prevesti samo dijelove obrasca koji su ispunjeni na nacionalnom jeziku a time i relevantni. Pritom bi bilo dovoljno inzistirati na prevođenju teksta koji je unesen od strane nadležnog tijela, a ne samog sadržaj obrasca budući da je sam obrazac Potvrde ujednačen i dostupan na jezicima svih država članica. Uz to, u pojedinim pograničnim područjima, radi poznavanja jezika, ne bi uopće postojala potreba za prevođenjem sadržaja Potvrda.

6.4. Sudionici panel diskusije istaknuli su potrebu razmatranja odgovarajućih izmjena i dopuna nacionalnih propisa, poput propisa o javnobilježničkoj nagradi, sudskoj pristojbi te odvjetničkoj tarifi za slučajeve izdavanja, ispravka, izmjene ili opoziva te privremene obustave učinaka Potvrde, kao i izdavanja novih ovjerenih preslika Potvrde nakon što je prethodno izdanima istekao rok važenja, uvažavajući ciljeve Uredbe. U Sloveniji je posebice istaknuta potreba usklađivanja nacionalnih propisa o porezima kako bi se postupanje u situacijama nasljeđivanja s prekograničnim elementom izjednačilo s onim nacionalnim.

6.5. Istaknut je problem ograničenog vremenskog važenja ovjerene preslike Potvrde, kao i postupanja nadležnog tijela u slučaju kad je isteklo to vremensko razdoblje te s time povezani troškovi. Iako Uredba određuje da u iznimnim i opravdanim slučajevima nadležno tijelo države članice bi trebalo razmotriti mogućnost izdavanja ovjerenog preslika Potvrde s duljim razdobljem važenja od šest mjeseci, u praksi se u načelu bilježe ovjerene preslike s razdobljem važenja od šest mjeseci.

Konstatirana je potreba razmatranja navedenog pitanja prilikom predstojeće revizije Uredbe.

6.6. Raspravljajući o učincima Potvrde, naglasak je bio na provedbi odgovarajućih upisa na temelju Potvrde u zemljišne knjige, posebice u onim slučajevima kad ona ne sadrži podatke u skladu s pravilima nacionalnog zemljišnoknjižnog prava. U tom kontekstu, raspravljalo se o različitoj praksi domaćih sudova, gdje neki od njih inzistiraju na zapisniku javnog bilježnika o posvjedočenju činjenica (Hrvatska), dok neki sudovi provode odgovarajuće upise ako je podnositelj prijedloga za odgovarajući upis opisao nekretninu, odnosno sud je može identificirati koristeći svoje oficijelne ovlasti. Posebice je istaknuto slovenska sudska praksa i shvaćanje Višeg suda u Kopru.

U vezi s Potvrdama koje ne sadrže opis nekretnine u skladu s nacionalnim pravom države članice upisnika, predloženo je da se razmotri mogućnosti pokretanja postupka pred Sudom EU radi toga da bi isprovocirao stava toga suda o tim pitanjima.

Upozoreno je da bi u vezi sa spornim pitanjima i različitom praksom u primjeni Uredbe u Hrvatskoj i Sloveniji valjalo iskoristiti postojeće mehanizme za osiguravanje jedinstva u primjeni prava, npr. u Hrvatskoj mogućnost rasprave o spornim pitanjima na zajedničkim sastancima predstavnika drugostupanjskih sudova, odnosno zauzimanja pravnih shvaćanja korištenjem instituta revizije po dopuštenju, možebitno oglednog postupka, i sl.

6.7. Sudionici panel diskusije podržali su Preporuke izrađene u sklopu Projekta. Uvažavajući posebne ciljeve Uredbe i olakšavanje položaja korisnika, kao i izbjegavanje nepotrebnih troškova, trebalo bi optirati za shvaćanje prema kojemu je Potvrda temelj za odgovarajući upis u zemljišne knjige, pod pretpostavkom da se nekretnina može odrediti na temelju odgovarajućeg podneska stranke i/ili korištenjem oficijelnih ovlasti nadležnog tijela za upis. Istaknuta je i okolnost da nadležno tijelo izdavanja Potvrde u skladu s Uredbom mora voditi računa o zahtjevima koje propisuje pravo države članice u kojoj se nalazi odgovarajući upisnik, tako i u pogledu opisa nekretnine te apelirati na tijela država članica da postupaju u skladu s odredbama Uredbe.

7. Zaključno, otvoreno je i pitanje mogućnosti da se posebnim aranžmanom između EU i pojedinih zemalja Zapadnog Balkana omogući tim zemljama da se uključe u sustav primjene Uredbe i prije njihovog stupanja u članstvo. Kao alternativa bi se moglo razmotriti mogućnost da se ta pitanja urede na bilateralnoj osnovi između pojedinih država članica i država Zapadnog Balkana koje su kandidati za članstvo.

8. Zaključeno je da poseban ekspertni tim pripremi sugestije o dopunama i izmjenama Uredbe, koji bi se usuglasili s partnerima i suradnicima na Projektu te prosljedili Europskoj pravosudnoj mreži i Europskoj notarskoj asocijaciji.